

MAKTABDA SINFDAN TASHQARI MUSIQIY TO‘GARAKLAR TASHKIL ETISH

*Andijon davlat pedagogika instituti
Ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti
Musika ta’lim yo’nalishi 202-guruh talabasi
Zokirova Zebo Bahadirovna
Mavzu: Maktabda sinfdan tashqari
musiqiy to‘garaklar tashkil etish*

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada umumta’lim maktablarida sinfdan tashqari musiqiy to‘garaklarning mazmuni, vazifalari, ahamiyati, tashkiliy jarayonlari hamda o‘quvchilarning musiqiy estetik didini shakllantirishdagi o‘rni yoritilgan. Musiqiy to‘garaklarning samarali yo‘lga qo‘yilishi o‘quvchilarning ijodkorlik salohiyatini rivojlantiradi, ularni san’atga bo‘lgan qiziqishini oshiradi hamda bo‘sh vaqlarini mazmunli o‘tkazishga yordam beradi.

KIRISH

O‘zbekistonda musiqa ta’limi tizimi yosh avlodning ma’naviy barkamolligini ta’minlashga xizmat qiluvchi eng muhim yo‘nalishlardan biridir. Maktabda musiqa darslari bilan bir qatorda sinfdan tashqari mashg‘ulotlar — xonandalik, cholg‘u, xor, folklor ansambli, raqs va ritmika to‘garaklari o‘quvchilarning badiiy-estetik dunyoqarashini kengaytirishga xizmat qiladi. Sinfdan tashqari musiqiy to‘garaklar iqtidorli bolalarni aniqlash, ularni qo‘llab-quvvatlash va o‘z iste’dodlarini namoyon qilishga imkon yaratadi.

ASOSIY QISM

1. Sinfdan tashqari musiqiy to‘garaklarning maqsadi va vazifalari

Musiqa to‘garaklarining asosiy maqsadi — o‘quvchilarda musiqaga mehr uyg‘otish, musiqiy tasavvur, eshituv qobiliyati, ritm, ijro mahoratini rivojlantirishdir. Bosh vazifalari quyidagilardan iborat:

- o‘quvchilarning individual musiqiy qobiliyatini rivojlantirish;
- ularni sahna madaniyatiga o‘rgatish;
- xalq musiqa merosiga mehr uyg‘otish;
- ijodkorlik va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirish;
- jamoada ishlash, tinglash va hamkorlik ko‘nikmalarini mustahkamlash.

2. Musiqiy to‘garaklarning turlari

Maktablarda quyidagi musiqiy to‘garaklar tashkil qilinishi maqsadga muvofiq:

- xor to‘garagi;

- vokal-xonandalik to‘garagi;
- o‘zbek xalq cholg‘ulari ansambli;
- raqs to‘garagi;
- ritmika va musiqiy harakatlar;
- estrada ijrochiligi;
- folklor ansambli.

Har bir to‘garak alohida metodika va yondashuvni talab qiladi. Masalan, xor to‘garagida kollektiv ijro malakasi shakllansa, xonandalik to‘garagida vokal texnikasi, nafas olish, talaffuz va ohang ustida ishlash yetakchi o‘rinni egallaydi.

3. To‘garaklarni tashkil etish bosqichlari

Muvaffaqiyatli musiqiy to‘garak quyidagi tashkiliy bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

- o‘quvchilarni saralash va ularning musiqiy qobiliyatini aniqlash;
- o‘quv reja va dasturlarini ishlab chiqish;
- mashg‘ulotlar jadvalini tuzish;
- cholg‘ular, notalar, texnik jihozlar bilan ta‘minlash;
- o‘quvchilarni kichik guruhlar bo‘yicha taqsimlash;
- konsert, musiqiy kecha, tadbirlar uchun repertuar tanlash.

To‘garak mashg‘ulotlari muntazam, tizimli va yoshga mos bo‘lishi zarur.

4. Musiqiy to‘garaklarning ta‘lim-tarbiyadagi ahamiyati

To‘garaklar o‘quvchining ma‘naviy kamoloti, psixologik rivoji va shaxs sifatida shakllanishida muhim o‘rin tutadi. Uning ahamiyati quyidagilarda ko‘rinadi:

- o‘quvchilar bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazadi;
- o‘ziga bo‘lgan ishonchi ortadi;
- sahnada o‘zini tutish madaniyati shakllanadi;
- jamoa bo‘lib ishlash ko‘nikmasi kuchayadi;
- milliy qadriyatlar, xalq kuylari va an‘analariga hurmat shakllanadi;
- ijodiy fikrlash, musiqiy tafakkur rivojlanadi.

Musika inson ruhiyatiga kuchli ta‘sir etgani bois, to‘garaklar o‘quvchilarning emotsional holatini barqarorlashtirishda ham katta rol o‘ynaydi.

5. O‘quvchilarning iqtidorini aniqlash va rag‘batlantirish

Maktabdagi musiqiy to‘garaklarda o‘quvchilar o‘z iqtidorini namoyon etish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Iqtidorli bolalar bilan alohida mashg‘ulotlar tashkil etish, ularni musiqiy tanlovlarga tayyorlash, maktab tadbirlarida faol ishtirok ettirish rag‘batlantirishning eng samarali yo‘llaridan biridir.

XULOSA

Maktabda sinfdan tashqari musiqiy to‘garaklarni yo‘lga qo‘yish — musiqa ta‘limining ajralmas qismi bo‘lib, o‘quvchilarning badiiy-estetik didini o‘stiradi, ularni ijodkorlikka undaydi, milliy madaniyatimizga hurmat ruhida tarbiyalaydi. Zamonaviy

talablarga mos tashkil etilgan to'garaklar yoshlarning musiqaga qiziqishini oshiradi, ularning iste'dodini ro'yobga chiqaradi hamda maktabning ma'naviy-ma'rifiy hayotini yanada boyitadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. Musiq ta'limi metodikasi bo'yicha qo'llanmalar.
3. A. Qodirov. "Musiq madaniyati o'qitish metodikasi".
4. Pedagogika ensiklopediyasi.
5. O'zbek xalq musiqasi bo'yicha ilmiy-uslubiy manbalar.